

בימות ומדים - הדילמה של ראש העיר

מטרות:

- לברר את מהות המתח שבין חובת הפרט לשרת את המדינה לבין זכויותיו הפרטיות.
- לנקוט עמדה על בסיס ערכי בנושא השנוי במחלוקת.
- לבחון את ההשלכות האקטואליות של סיפור הדילמה של החברה הישראלית.

עזרים:

- עותקים של הדילמה - כמספר המשתתפים
- גיליונות נייר ומכשירי כתיבה

מהלך ההפעלה

שלב א' - במליאה

המנחה יחלק למשתתפים את הדילמה ויקריא אותה:

יישוב גדול במרכז הארץ חוגג השנה שמונים שנה להיווסדו. בהכנת האירועים לוקחים חלק אישים מרכזיים, תושבים, בני נוער ורבים אחרים.

לקראת המופע המרכזי התנדב להופיע זמר ידוע ומבוקש, אהוד על בני הנוער, שגדל בעיר וכל משפחתו מתגוררת בה. הזמר הציע לארגן את האירוע ולשתף זמרים נוספים שמוכנים להתנדב ולהופיע עמו. מועצת היישוב, האחראית על האירועים לקראת אירועי שנת השמונים, התכנסה לישיבתה השבועית כדי לזון בתוכנית האירוע. גלעד, אחד המשתתפים, הגיע נסער וביקש לשתף את חבריו בהתלבטות. לאחרונה התברר לו כי הזמר המבוקש לא שירת בצה"ל במסגרת שירות החובה, מאחר שמצא דרך חוקית לא לשרת. למרות שאינו יודע במדויק את נסיבות שחרורו, הוא סבור כי אין לאפשר לו לייצג את היישוב ולתת לו את הבמה המרכזית באירוע החשוב.

לדעתו, זו תהיה דוגמה רעה לבני הנוער ביישוב, שרואים בו "מודל" וגאים בהצלחתו. הוא הביא חיזוק לדבריו וטען, כי לאחרונה התפרסמו נתונים על ירידה מדאיגה באחוזי בני הנוער המתגייסים לשירות חובה בארץ והוא חושש שמתן במה לזמר שלא שירת בצה"ל, כמוה כמתן לגיטימציה להשתמטות. וביישוב שלהם, הידוע באחוזי גיוס גבוהים, עלולה המוטיבציה לרדת.

במהלך הדיון נשמעו דעות שונות, היו שתמכו בדעתו של גלעד, אך נשמעו גם קולות אחרים: אורי, תושב ותיק ביישוב, טען כי הוא מכיר היטב את משפחת הזמר כמשפחה מעורבת ותורמת לחיי היישוב וכי העובדה שהזמר מופיע בהתנדבות ומעוניין לתרום נזקפת לזכותו.

והיו שאמרו שהופעת הזמר, בן המקום, תעורר בקרב רבים רצון לקחת חלק באירועים ובפעילויות לחיגות, וכך תהיה שמחת כולם שלמה יותר ביום חג השמונים של היישוב.

היו שטענו כי יש לשים בצד את "הסיפור האישי", לא להתערב ברשות הפרט ובענייניו הפרטי של הזמר. בין המשתתפים בישיבה לא הייתה הסכמה והוחלט כי לקראת הישיבה הבאה יוזמן גם ראש העיר ותתקיים הצבעה על מנת להכריע אם לאפשר לזמר להופיע או לא.

ראש העיר יודע כי הצבעתו תקבע את גורל ההופעה של הזמר. שכן מזכריו חברי המועצה הבין כי כרגע יש שוויון בין קולות התומכים בביטול ההופעה לבין אלה המצדדים בקיומה.

ראש העיר מתלבט כיצד להצביע.

למנחה: הערכים המתנגשים בדילמה הם: חופש הפרט, הזכות לפרטיות/צנעת הפרט, מחויבות לחברה ולערכיה (חובת גיוס לצה"ל), שייכות חברתית, מנהיגות, דוגמא אישית.

1. מהי הדילמה של ראש העיר?

2. אילו ערכים מתנגשים בדילמה זו?

כל משתתף מתבקש לענות על השאלה הבאה ולנסח לעצמו שני נימוקים לביסוס עמדתו:

האם על ראש העיר לאפשר לזמר להופיע באירוע המרכזי? כן או לא?

המשתתפים מתחלקים לשתי קבוצות:

קבוצה מס' 1: משתתפים הסבורים כי על ראש העיר לאפשר לזמר והופיע להופיע.

קבוצה מס' 2: משתתפים הסבורים כי על ראש העיר לבטל את הופעת הזמר.

למנחה: בקבוצות גדולות מומלץ לחלק את המשתתפים למספר קבוצות הומוגניות בנות 4-5 משתתפים.

שלב ב' - קבוצתי

בכל אחת מהקבוצות - קבוצת "הבעד" וקבוצת "הנגד", יתנהל דיון במטרה לנסח שניים או שלושה נימוקים המוסכמים על חברה.

הנימוקים יירשמו על גבי גיליון הנייר וייתלו על קירות החדר.

שלב ג' - במליאה

- המשתתפים יעיינו בגיליונות התלויים על קירות החדר.
- המנחה יבקש מנציגי הקבוצות להבהיר את עמדותיהם.

1. הזמר נתפס כ"גיבור מקומי" - מה המסרים שיועברו לנוער אם תבוטל הופעת הזמר? או להיפך, אם תאושר הופעתו?
2. לו הייתה ההופעה לציון אירועי שישים שנה למדינת ישראל - האם עובדה זו הייתה משנה את עמדתכם?
3. כלפי מי או מה יש לראש העיר מחויבות? מהי המחויבות? איזו מחויבות קודמת במקרה זה? מדוע?
4. ראשי ערים רבים חוששים מכך שיתפרסמו נתונים המלמדים על אחוז מתגייסים נמוך בעיר. האם עובדה זו צריכה להשפיע על החלטת ראש העיר למנוע מהזמר להופיע?
5. ידוע לכם שבמקומות אחרים בארץ ביטלו ראשי ערים הופעות של אמנים שלא שירתו בצה"ל. האם זה משנה את עמדתכם?
6. מהן זכויות הפרט במדינה דמוקרטית? איך הן נוגעות למקרה שלפנינו? האם לדעתכם יש מקרים שבהם מותר לפגוע בזכויות הפרט? בזכות לכרטיזיות? נמקו ותנו דוגמאות.
7. האם לדעתכם יש לאפשר לאמנים, ספורטאים, מוזיקאים להשתחרר משירות בצה"ל? נמקו.
8. אילו ידעתם שהזמר השתחרר מסיבות מצפוניות, האם זה היה משנה את עמדתכם? נמקו.
9. האם לדעתכם ישנם מקרים (שאינם קשורים לבעיות בריאות) שבהם לגיטימי לשחרר מלש"בים משירות צבאי? נמקו והביאו דוגמאות. מהן החלופות האפשריות?
10. אילו השלכות על החברה יש לתופעת "ההשתחררות" משירות בצה"ל? אילו ערכים נפגעים? מהן הסכנות הנלוות לכך?

למנחה:

לסיכום, מומלץ לברר עם המשתתפים את תחושותיהם בעקבות ההפעלה:

- איך הרגשתם בדיון?
- האם שמעתם נימוק חדש, בין אם הוא תומך בעמדתכם או לא?
- האם שיניתם את דעתכם?

